

også synger L-strofer, står spørgsmålet tilbage: hvordan er den blevet i stand til det? Var der tale om almindelig imitation, ville fænomenet forekomme langt oftere, sådan som vi kender imitation hos en lang række fugle. Blandsang kendes ifølge Schönfeldt også hos Træløber – Korttået Træløber og hos Rødstjert – Husrødstjert, i begge tilfælde »tvillingarter«, der ligesom Løv- og Gransanger er nært beslægtet med hinanden. Det kan derfor tænkes, at blandsangen er opfostret i en rede tilhørende »tvillingarten«. Blandsangeren er således allerede fra spæd blevet præget med hensyn til sang, så den også kan synge »plejeforældrenes« sang. Denne forklaring er ligesom de førnævnte ren spekulation, men muligheden skulle kunne efterprøves eksperimentelt.

Summary: Chiffchaff *Phylloscopus collybita* with abnormal song

On 20 June 1984 a probable Chiffchaff with mixed song (Mischgesang) was heard at Utterslev Mose, Co-

penhagen, the song consisting both of Chiffchaff and Willow Warbler *Phylloscopus trochilus* phrases.

During the observation period (30 min), Chiffchaff phrases were heard most often, but during the first 5 min mixed song was common; it invariably started with a Chiffchaff phrase followed by a Willow Warbler phrase. Separate Willow Warbler phrases were not heard.

Some possible explanations of the phenomenon are mentioned: hybridization between Chiffchaff and Willow Warbler, abnormal individuals of one or both species, simple imitation, or mixed song as a result of accidental or deliberate nest parasitism (in this case meaning a Chiffchaff young raised in a Willow Warbler's nest).

Jon Bjørn Andersen
Borgmester Jensens Allé 5, 5.
2100 København Ø

DOF mener . . .

Spørgsmålet om udsætningsprojekter m.v. har været debatteret i nogen tid, bl.a. i dette tidsskrifts spalter. Nu har foreningen fået en politik på dette område – eller i hvert fald et grundlag for en stillingtagen i konkrete situationer. Nedenstående resposum fra DOFs Videnskabelige Udvalg blev konfirmeret af Repræsentantskabet på mødet 9.-10. marts 1985.

Vedrørende faglige kriterier for udsætningsprojekter med henblik på at sikre de oprindelige artsbestande

Der knytter sig et bredt spektrum af fagzoologiske og ikke-faglige synspunkter til udsætningsprojekter og for den sags skyld enhver manipulering på populationsniveau. Mange af disse vil være følelsesmæssige eller farvet af etisk og livsfilosofisk holdning, eller af PR-mæssig værdi, men jeg vil her ved nøjes med at fremsætte kriterier af rent faglig art og kun hvad angår genudsætninger (altså ikke kriterier for udsætning i nye områder). Synspunkterne ligger tæt op af holdningen ved hovedkontoret for International Council for Bird Preservation.

Den helt fundamentale strategi for beskyttelse af en truet eller uddøende fuglebestand må være at gribe ind overfor bestandsudviklingens årsag istedet for kun at pleje symptomer. Følgelig må også kriterierne for bestandsmanipulering knyttes til årsagerne.

Moderne biologisk samfundsteori regner med ligevægt mellem artsdannelse ved speciation og uddøen af arter, og det sidstnævnte kan derfor være en ganske

naturlig proces. Bestræbelser på at forhindre naturlig uddøen kunne, ud fra den fundamentale strategi, indebære, at vi skulle ændre økosystemers naturlige funktion. At opretholde et maksimalt artsantal ved indgreb i naturens ligevægt kan derfor ikke forsvares med biologiske argumenter. Ikke alle bestandsnedgange fører til uddøen, og randbestande gennemlever meget tit afvekslende op- og nedgangsperioder. Vort biologisk begrundede mål kan således knapt være at forhindre enhver bestandsnedgang, men må snarere være at holde antallet af bestandsnedgange så nært et naturligt niveau som praktisk muligt.

Eftersom der findes ikke-biologiske argumenter for at bevare et maksimalt antal arter på jorden, vil vi ikke afvise redningsaktioner med kraftig manipulering overfor arter, der står umiddelbart i fare for at uddø. Men en indsats i form af grov manipulering må i høj grad afhænge af, om forløbet har naturlige eller menneskeskabte årsager.

Et første skridt i et artsbeskyttelsesprojekt må naturligvis være at identificere situationens årsager og vurdere, om vi står overfor en naturlig eller menneskeskabt proces. Selv om naturlige forhold, som konkurrencekabt overspecialisering, tit afgør hvilke arter, der vil være sårbare, vil dog de allerfleste konkrete tilfælde idag på en eller anden måde være udløst af menneskelig aktivitet. Problemet at skelne mellem naturlige og menneskeskabte årsager er derfor teoretisk snarere end praktisk.

Den mest oplagte fremgangsmåde for beskyttelse af en art, der trues af menneskelig aktivitet, er selvsagt at forsøge at fjerne de menneskeskabte trusler, og fremfor alt den eventuelle nøglefaktor. Hvis f.eks. vestlige storkebestandes tilbagegang primært skyldes græshoppebekæmpelse i Vestafrika, er det måske hensigtsløst at gøre en stor indsats for at fjerne perifere trusler i Danmark. Desværre er det ikke altid muligt at fjerne hverken de primære eller perifere trusler.

Fordi det i ekstreme tilfælde tit haster, kan løsningen derfor blive bestandsmanipulering, f.eks. oparbejdelse af en »genbank« i fangenskab med senere udsætning for øje. »Genbanken« må selvsagt sikres i så god tid, at artens genetiske diversitet ikke er gået tabt. Iværksættelse af den slags omfattende projekter vil som regel være overflødige, hvis det blot drejer sig om at redde en lokal (evt. marginal) bestand.

Det synes meningsløst at satse på en vedvarende udsætning af fangenskabslavede individer i et miljø, som ikke længere giver arten livsbetingelser. Vi kan ikke se biologiske argumenter for kunstigt at opretholde artsbestande i områder, hvor livsbetingelserne er irreversibelt ødelagt. Fangenskabslavl med henblik på udsætning er en nødløsning, og bør så langt som muligt begrænses til de situationer, hvor der er rimelig udsigt til, at de værste trusler kan fjernes, helst inden udsætningen, eller hvor de allerede er fjernet (Havørn i Skotland?).

På denne baggrund må vi advare mod at starte udsætningsprojekter, før truslerne mod en bestand og mulighederne for at fjerne dem er identificeret. Vi vil også finde det u hensigtsmæssigt at bruge store ressourcer på at genopbygge bestande kunstigt, hvis det kan formodes, at arten på egen hånd genetablerer sig, så snart en lokal trussel er væk (Vandrefalk).

En forudsætning for opbygning af fangenskabslavede bestande og udsætning er, at man tilstræber at bevare de oprindelige bestandes genetiske materiale inklusive den genetiske diversitet. Fugles biologi er imidlertid kun delvis genetisk programmeret, idet også indlæring og traditioner spiller en rolle. Fangenskabslavede bestande vil derfor ikke nødvendigvis opføre sig som de oprindelige. Navnlig blandt andefugle opstår fare for hybridisering med andre arter, og der kendes også tilfælde med delvis reproduktiv adskillelse i forhold til oprindelige, vilde bestande. Faren for genetiske og adfærdsmæssige ændringer er en af grundene til, at bestandsmanipuleringen bør begrænses til at være en nødløsning, og at en direkte overførsel af vildtfangede fugle er at foretrække fremfor at indskyde fangenskabslavl.

I visse situationer har man direkte spekuleret i, at, gennem prægning, ændre bestandes adfærd, så den passer til den moderne, menneskeskabte situation (f.eks. Dværggås). Heri ligger en (ikke nødvendigvis klart formuleret) aksept af, at den eksisterende vildtlivende bestand kan opgives som utilsvarende. Akutte udryddelsestrusler kan tvinge os til at acceptere et sådant synspunkt, men vi må fraråde, at det benyttes før truslerne er klart identificeret, og at man har måttet opgive at fjerne dem.

Alle betæneligheder omkring udsætninger gør en grundig og kompetent forhåndsvurdering nødvendig. Den forudsætter, at de relevante interesseorganisationer og offentlige organer høres, uanset om disse i mange tilfælde vil have samme interesser. Hvad D.O.F. angår, må man således fraråde, at foreningen starter udsætningsprojekter af nogen art uden at kontakte Fredningsstyrelsen, WWF, vildtbiologer etc., ligesom vi må opfordre de nævnte organer til at kontakte D.O.F. Idet de fleste af vore fugle er mere eller mindre udtalte trækere, er det også påkrævet at opnå enighed med de internationale fuglebeskyttelsesinstitutioner og med relevante organer i alle de lande, som kan tænkes at blive berørt af udsætningen. Der bør være bred enighed.

*Jon Fjeldså
på vegne af D.O.F.'s
videnskabelige udvalg*